

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 3.8.2007
KOM(2007) 392 slutlig

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET OCH
EUROPAPARLAMENTET**

Bättre utbildning för lärare

{SEC(2007) 931
SEK(2007)933}

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET OCH EUROPAPARLAMENTET

Bättre utbildning för lärare

INLEDNING

Det finns ungefär 6,25 miljoner lärare (motsvarande heltidstjänster) i Europa¹. Lärarnas roll är väsentlig när det gäller att hjälpa människor utveckla sin begåvning och förverkliga sin potential för personlig utveckling och välbefinnande och skaffa sig de många olika kunskaper och färdigheter som de kommer att behöva som medborgare och arbetstagare. Det är skollärarna som fungerar som medlare mellan en värld i snabb förändring och de elever som snart ska träda in i den.

Läraryrket blir alltmer sammansatt. Allt större krav ställs på lärarna. Deras arbetsmiljö blir allt svårare att hantera.

Många medlemsstater är i färd med att se över hur lärarna förbereds för de viktiga uppgifter som de utför på det europeiska samhällets vägnar.

I detta meddelande bedöms det rådande läget i Europeiska unionen vad gäller lärarnas utbildning och fortbildning, och man föreslår en gemensam reflektion kring de insatser som kan göras på medlemsstatsnivå och hur de kan stödjas av Europeiska unionen².

1. BAKGRUND

1.1 Lissabonagendan om tillväxt och sysselsättning

Vid Europeiska rådets möte i Lissabon i mars 2000 betonades det att människorna är Europas största tillgång och att det ”kommer att vara av yttersta vikt att satsa på människorna ... både för Europas plats i kunskapsökonomi och för att se till att framväxandet av denna nya ekonomi inte ytterligare förvärrar de rådande sociala problemen³.”

Vid Europeiska rådets möte i Barcelona i mars 2002 antogs konkreta mål för att förbättra medlemsstaternas utbildningssystem, bland annat bättre utbildning och fortbildning för lärare och utbildare. I mars 2006 noterade rådet att ”utbildning är en betydelsefull faktor för att

¹ Undersökningen *Mobility of Teachers and Trainers* (”Rörlighet för lärare och utbildare”) på uppdrag av Generaldirektoratet för utbildning och kultur, 2006 (<http://ec.europa.eu/education/doc/reports/doc/mobility.pdf>).

² Detta meddelande gäller lärare inom allmän utbildning och grundläggande yrkesutbildning. Med ”lärare” avses här en person som är erkänd som lärare (eller motsvarande) enligt lagstiftning och praxis i en medlemsstat. Man utesluter här personer som är anställda utanför det formella utbildningssystemet eftersom deras uppgifter är av annan art och utförs i ett annat sammanhang.

³ Se till exempel de integrerade riktlinjerna för tillväxt och sysselsättning i vilka man erkänner betydelsen av färdigheter för sysselsättning, i synnerhet riktlinje 23 om behovet att anpassa utbildningssystemet till de nya kraven på färdigheter genom att bland annat se till att utbildningssystemen är attraktiva, öppna och av hög kvalitet.

utveckla EU:s långsiktiga potential för konkurrenskraft liksom för social sammanhållning”, och tillade att ”reformer måste också påskyndas för att säkerställa utbildningssystem av hög kvalitet som både är effektiva och rättvisa”.

Framstegen har dock varit otillräckliga⁴ mot sådana mål som att minska antalet personer som lämnar skolan i förtid, utöka andelen ungdomar som avslutar gymnasiet eller minska antalet 15-åringar med dålig läsförmåga.

Undervisningens kvalitet är av avgörande vikt för att Europeiska unionen ska kunna bli mer konkurrenskraftig i en globaliserad värld. Det framgår av forskning att kvaliteten på lärarna har ett betydande positivt samband med elevernas resultat⁵ och att detta är den viktigaste aspekten inom skolan som förklarar elevprestationer⁶ (dess effekter är mycket större än effekterna av skolorganisation, ledning eller ekonomiska förutsättningar). Vidare framgår det av andra undersökningar⁷ att det finns en positiv koppling mellan fortbildning för lärare och elevresultat och att ”det verkar som om ett fortbildningsprogram..... höjer barnens resultatnivå... (och) det verkar som om lärarfortbildning kan bli ett billigare sätt att höja resultat på proven än att minska klasstorlekar eller utöka lektionstimmar”.

I sin gemensamma rapport om framstegen mot Lissabon-målen⁸ inom utbildning från 2004 efterlyste rådet och kommissionen gemensamma europeiska principer för de kunskaper och kvalifikationer som lärare och utbildare behöver. Rådet sade i november 2006 att ”motivationen, yrkeskunnandet och kompetensen hos lärare, instruktörer och annan utbildningspersonal, liksom hos personal som arbetar med vägledning och välfärdsarbete samt kvaliteten på skolledarskapet är viktiga faktorer för att uppnå utbildningsresultat av hög kvalitet” och att ”lärarnas insatser bör stödjas genom fortlöpande kompetensutveckling och genom gott samarbete med föräldrar, elevvård och samhället i stort”.

Därför är en förbättring av lärarutbildningen ett viktigt mål för Europas utbildningssystem om man ska göra snabbare framsteg mot de gemensamma mål som fastställts i programmet Utbildning 2010.

En lärarutbildning av hög kvalitet är naturligtvis också viktigt för en sund förvaltning av nationella resurser och valuta för pengarna, eftersom ungefär två tredjedelar av skolutgifterna går till lärarlöner⁹.

1.2 Europeiska unionens politik och mål på andra områden

Politiken inom lärarutbildning är nära kopplad till andra viktiga EU-områden, särskilt följande:

⁴ Kommissionens årsrapport om framstegen mot Lissabonmålen, 16 maj 2006.

⁵ Se exempelvis Darling Hammond m.fl. 2005, ”Does teacher preparation matter? Evidence about teacher certification, Teach for America, and teacher effectiveness”. *Education Policy Analysis Archives*, 13(42), 16-17, 20.

⁶ Rivkin, Hanushek, Kain, 2000; Hanushek, Kain and Rivkin 2005, *Teachers, Schools, and Academic Achievement*.

⁷ Angrist och Lavy, 2001, ”Does Teacher Training Affect Pupil Learning? Evidence from Matched Comparisons in Jerusalem Public Schools” i *Journal of Labor Economics*, 19, 2, s.343-69

⁸ http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/jir_council_final.pdf

⁹ OECD-rapporten *Teachers matter: Attracting, Developing and Retaining Effective Teachers*, 2005; www.oecd.org/edu/teacherpolicy

- Socialpolitiken med den betoning den ger åt utbildning som en väg ut ur fattigdom och en väsentlig faktor för social integration, samt betoningen på ”en gemensam kompetensbas” i Europeiska pakten för ungdomsfrågor¹⁰.
- Innovationspolitiken¹¹ med betoning på att man måste se till att lärarna hjälper unga människor att förvärva en företagare- och innovationsanda.
- Forskningspolitiken med den vikt som läggs på bättre undervisning i naturvetenskapliga ämnen på alla utbildningsnivåer i unionen¹².
- Näringslivspolitik¹³ i vilken man betonar att myndigheterna via grundläggande utbildning och fortbildning för skolledare och lärare måste främja undervisning i entreprenörskap.
- Kommissionens nya ramstrategi för flerspråkighet¹⁴ i vilken man främjar värdet av språkinläring och fastställer vikten av bra språkundervisning och bättre utbildning för språklärare.
- Direktiv 2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer som utgör den rättsliga ramen för lärarnas rörlighet i yrkessammanhang.

1.3 Nya krav

Förändringarna i utbildningsvärlden och i samhället ställer nya krav på läraryrket. Förutom att de måste förmedla grundläggande kunskaper måste lärarna till exempel i allt större grad hjälpa unga människor att förvärva grundläggande färdigheter för att bli helt självständiga inlärare snarare än lära sig information utantill. De uppmanas att utarbeta mer konstruktiva och gruppinriktade metoder för lärande och förväntas underlätta och leda klassrumsarbete snarare än att undervisa från katedern. Dessa nya roller fordrar utbildning i en rad pedagogiska tillvägagångssätt. Dessutom finns det i klassrummen numera en mer sammansatt blandning av unga människor med olika slags bakgrund och olika grader av förmåga eller handikapp. Man kräver av lärarna att de tar tillvara de möjligheter som den nya tekniken erbjuder och att de möter kravet på individanpassat lärande. De kan också bli tvungna att ta på sig ytterligare uppgifter inom beslutsfattande eller ledning till följd av att skolorna blir alltmer självständiga.

Dessa förändringar innebär inte bara att lärarna förvärvar nya kunskaper och färdigheter utan även att de ständigt utvecklar dem. För att utrusta lärarkåren med kunskaper och färdigheter för de nya rollerna behövs det både grundläggande lärarutbildning av hög kvalitet och en

¹⁰ Europeiska pakten för ungdomsfrågor://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/sv/ec/84335.pdf
¹¹ Såsom den lades fram i meddelandet ”Kunskap i praktiken: en breitt upplagd innovationsstrategi för EU”, KOM(2006) 502 slutlig.
¹² En högnivågrupp under ledning av EP-ledamoten Michel Rocard har granskat pågående innovativ verksamhet på europeisk och nationell nivå inom undervisning i naturvetenskapliga ämnen. I deras rapport som finns på adressen <http://ec.europa.eu/research/science-society/index.cfm?fuseaction=public.topic&id=1100&lang=> manas det till ett nytt tillvägagångssätt inom den undervisningen, där man helt frångår traditionella metoder.
¹³ Se kommissionens meddelande *Främja entreprenörstänkande genom utbildning och lärande* KOM(2006) 33 slutlig.
¹⁴ KOM (2005)596, november 2005.

konsekvent fortbildning där lärarna får uppdatera de färdigheter som behövs för ett kunskapsbaserat samhälle.

Precis som inom andra moderna yrken har lärarna även skyldighet att utvidga sina yrkeskunskaper genom att reflektera över sitt yrke, genom forskning och genom att systematiskt delta i fortbildning under hela yrkesbanan. Systemen för lärarutbildning och lärarfortbildning måste tillhandahålla de nödvändiga möjligheterna till detta.

1.4 Brist på färdigheter och begränsat fortbildningsutbud

Lärarutbildningssystemen är dock inte alltid tillräckigt väl utrustade för att möta dessa nya krav.

I en nyligen genomförd OECD-undersökning¹⁵ rapporterar nästan alla länder om brister inom undervisningsfärdigheter och svårigheter med att uppdatera lärarnas färdigheter. Bristerna gäller främst otillräckliga kunskaper i hanteringen av nya företeelser inom utbildning (bland annat individanpassat lärande, förberedelse av eleverna för självständigt lärande, hantering av heterogena klasser, förberedelse av eleverna för att utnyttja IKT osv.)

I många medlemsstater finns det inte mycket systematisk samordning mellan de olika inslagen i lärarutbildningen, vilket leder till att den är osammanhängande. I synnerhet saknas det kontinuitet mellan en lärares grundläggande yrkesutbildning och senare introduktion i yrkeslivet, fortbildning och yrkesutveckling. Dessa processer är ofta inte kopplade till skolutvecklingen och skolförbättringen eller till forskningen inom pedagogik. Det finns inte många incitament för lärare att uppdatera sina färdigheter under hela yrkesbanan.

Det satsas inte mycket på fortbildning och utveckling av lärarkåren i Europeiska unionen och det finns inget stort utbud av fortbildning för redan verksamma lärare. Fortbildning för verksamma lärare är obligatorisk i bara elva medlemsstater; det är dock inte klart ut sagt i alla dessa stater att lärarna måste delta i den¹⁶. Där den finns utgör fortbildning för det mesta mindre än 20 timmar per år. Ingen medlemsstat har obligatorisk fortbildning under mer än fem dagar per år, och i de flesta länderna är bara tre dagar per år obligatoriska. Att lärarna är skyldiga att delta i fortbildning säger dessutom inget om faktiska deltagarsiffror.

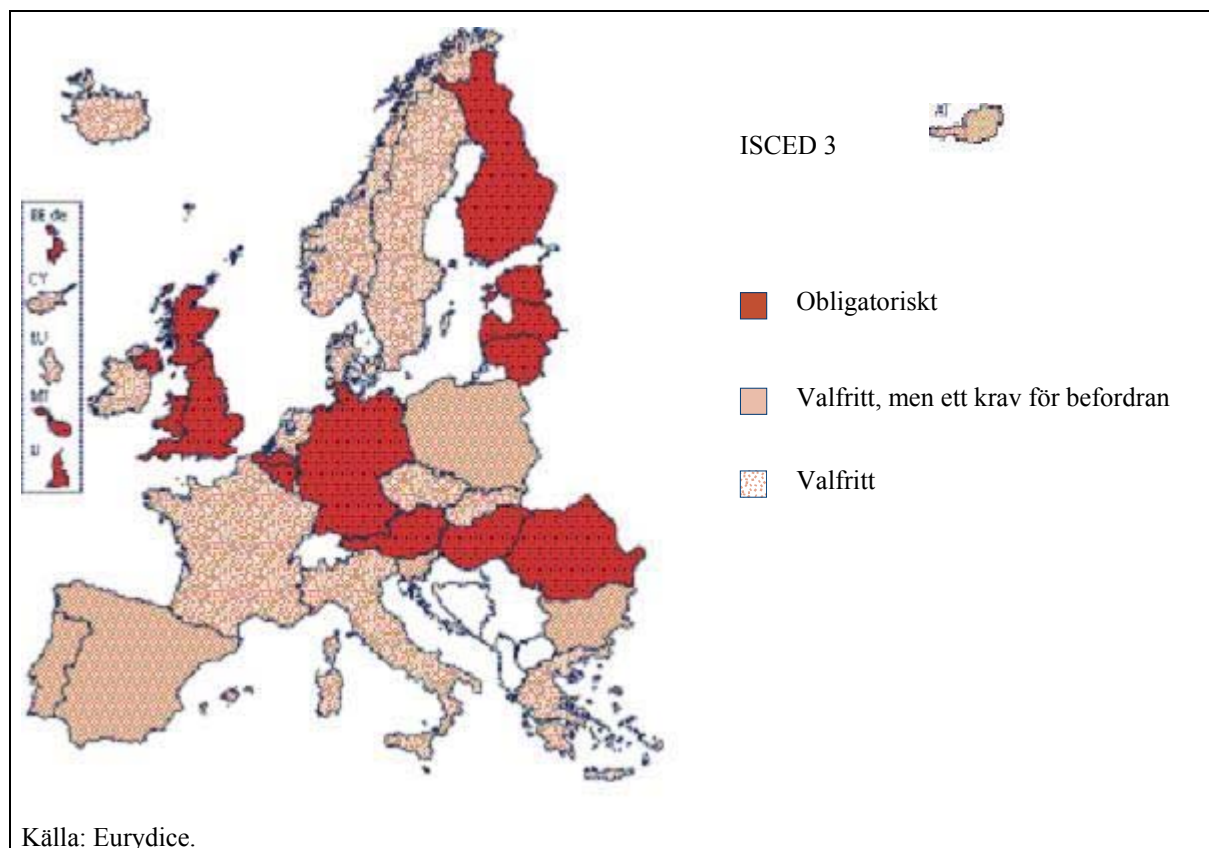
Bara hälften av Europas länder erbjuder nya lärare något systematiskt stöd (t.ex. introduktionskurser för nya lärare, fortbildning, handledning) under deras första verksamhetsår. Bara en tredjedel av länderna har tydliga strukturer för att hjälpa lärare som har svårt att utföra sina arbetsuppgifter på ett korrekt sätt.

¹⁵ *Teachers Matter*, OECD 2005

¹⁶ En fullständig förklaring av uppgifterna som ligger till grund för dessa tabeller och av de definitioner som används finns i: *Key data on Education in Europe 2005*, Eurydice, ISBN 92-894-9422-0; <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/Eurydice/showPresentation?pubid=052EN>

Tabell 1 nedan visar om fortbildning på arbetsplatsen är obligatorisk eller frivillig.

Fortbildning för lärare i grundskola och gymnasieskola 2002/03

Tabell 2 nedan visar variationerna länderna emellan för minimitid per år som avsätts till obligatorisk fortbildning på arbetsplatsen.

Lägsta antal timmar obligatorisk fortbildning per år för lärare i grundskola och gymnasieskola, 2002/03

	BE fr	BE de	BE nl	DE	EE	LV	LT	HU	MT	AT	FI	UK-ENG/ WLS/NIR	UK- SCT	LI	RO
ISCED 1	21	21	14	v	32	12	18	17	21	15	18	v	35	v	19
ISCED 2	21	21	21		32	12	18	17	21	15	18		35		19
ISCED 3	21	21	21		32	12	18	17	21	v	18		35		19
x	CZ, DK, EL, ES, FR, IE, IT, CY, LU, NL, PL, PT, SI, SK, SE, IS, NO och BG.														
x Fortbildning är inte obligatorisk v Varierar															
Källa: Eurydice.															
Anmärkningar															
Belgien: Tre dagar per år.															
Tyskland: Varierar mellan delstaterna.															
Estland: 160 timmar på en femårsperiod.															
Litauen: 15 dagar på en femårsperiod, vilket motsvarar 90 timmar.															
Letland: Den statliga tillsynsmyndigheten har beslutat om minst 36 timmar på tre år.															
Ungern: För varje sjuårsperiod, 60-120 obligatoriska timmar.															
Malta: Tre dagar i början eller slutet på läsåret. År 2001/02 infördes tre årligen återkommande tvåtimmarspass efter skoldagen.															
Nederländerna: 10 % av en lärares arbetstimmar per år bör läggas på fortbildning. Detta är en tilldelning som läraren får utnyttja på begäran.															
Österrike: Den information som ges här för ISCED 2 gäller lärare i <i>Hauptschulen</i> . För lärare i <i>allgemein bildenden höheren Schulen</i> finns inga särskilda krav.															
Finland: Tre dagar per år på sex timmar vardera.															

Förenade kungariket (ENGLAND/WALES/NORDIRLAND): De fem dagarna per år utan lektioner används ofta till fortbildning. Att delta i arrangerad fortbildning är dessutom en grundläggande tjänstgöringsplikt.

Förenade kungariket (SKOTTLAND): Minst 5 dagar läggs på fortbildning. Lärare bör också lägga 50 timmar per år på planerad verksamhet, en del av detta får vara fortbildning.

Liechtenstein: Lärare måste delta i åtminstone någon fortbildning vartannat år.

Rumänien: 95 timmar vart femte år, utom för lärare som har vidareutbildat sig och avlagt examen under den tiden.

Förklaring

Beräkning: Om inget annat sägs i anmärkningarna ovan, betraktas en dag som sju timmar. Om en viss mängd fortbildning krävs under ett antal år har beräkningen baserats på ett genomsnitt.

Tabell 3 nedan visar att det fortfarande inte är vanligt med stöd till nya lärare. År 2002 erbjöd bara hälften av länderna stöd till nya lärare.

Föreskrifter och/eller rekommendationer om stöd och övervakning för nyutbildade lärare i grundskola och gymnasieskola, 2002/03

Typ AV stöd	CZ	DE	EL	ES	IE	IT	CY	PL	SK	UK- ENG/ WLS	UK - NI R	IS	LI	NO	BG
Möten el. sammankomster (samtal om utveckling eller problem)			o	o		o	o	o	o		o	o	o		o
Åsikter, information och samtal	o		o	o	o	o	o	o	o		o	o	o		o
Hjälp med lektionsplanering			o	o		o		o	o			o	o		o
Hjälp med bedömning av elever / med betygsättning				o		o		o	o		o	o	o		
Medverkan i klassrummet och/eller auskultation	o		o	o	o		o	o	o		o		o		o
Rådgivning om metod			o	o		o	o	o	o		o	o			o
Seminarier/workshoppar/diskussionsgrupper			o	o			o	o	o						o
Besök i andra skolor/läromedelscentraler				o				o							
Särskild obligatorisk fortbildning (med en minsta mängd avsatt tid)			o (1)	o (2)		o (3)									o (4)
Läroplan											o				
Försöksverksamhet (under genomförande)		o								o				o	
Inga insatser för närvarande	BE, DK, EE, FR, LV, LT, LU, HU, MT, NL, AT, PT, SI, FI, SE, RO														
	(1) 100 timmar (2) varierar (3) 40 timmar (4) upp till 24 timmar														
<i>Källa:</i> Eurydice.															

1.5 Vad är det som kännetecknar läraryrket i Europeiska unionen?

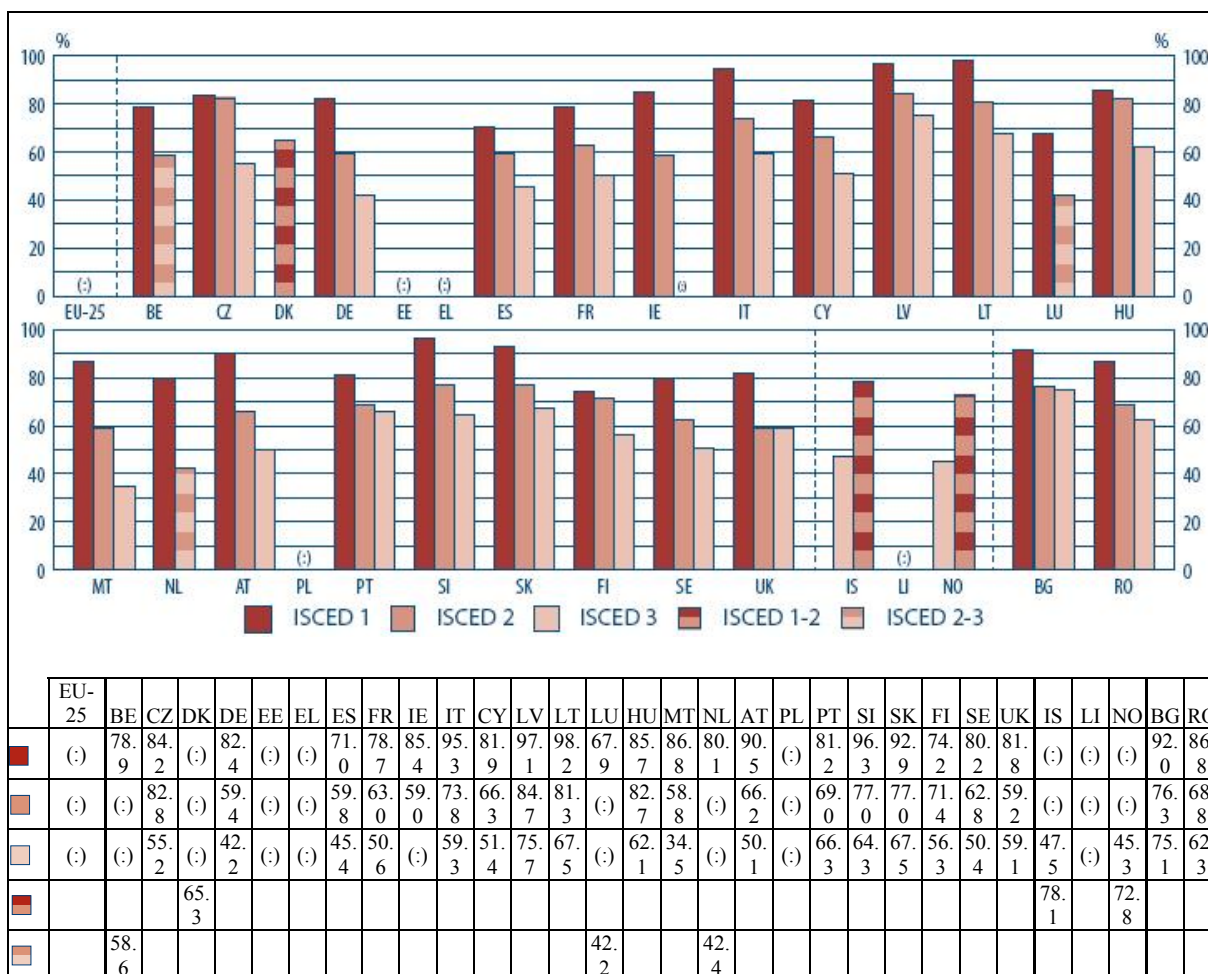
Kön

Tabell 4 nedan visar att merparten lärare i både grundskola och gymnasium är kvinnor¹⁷. Under 2002 var mer än 70 % av lärarna på låg- och mellanstadiet (ISCED 1) kvinnor i alla EU-länder utom ett. Andelen kvinnliga lärare på högstadiet (ISCED 2) är inte lika hög. På

¹⁷ Key data on Education in Europe 2005, Eurydice, ISBN 92-894-9422-0

gymnasienivå är inte andelen kvinnor lika påfallande, men de är fler än männen i nästan alla länder.

Procentandel kvinnliga lärare i grundskola (ISCED 1) och grundskola-gymnasieskola (ISCED 2 och 3), både offentlig och privat undervisning, 2001/02

Löner

Tillgången på lärare påverkas av flera faktorer, däribland lönerna. Det finns tydliga skillnader mellan länderna vad gäller lärarlöner i förhållande till genomsnittslöner och BNP. I Luxemburg och Tyskland är lärarlönerna höga i förhållande till medelinkomsten i landet. De högsta möjliga lönerna i förhållande till BNP per capita finns i Portugal, Cypern, Grekland, Luxemburg och Spanien.

Skillnaden mot andra akademikeryrken i såväl den offentliga som den privata sektorn påverkar om lärarna stannar kvar i lärarkåren, vilket i sin tur påverkas av de allmänna förhållandena på arbetsmarknaden. När det är hög efterfrågan på arbetskraft väljer många utexaminerade lärare att arbeta utanför sitt yrke. Jämförbara löner påverkar särskilt andelen män som stannar kvar som lärare.

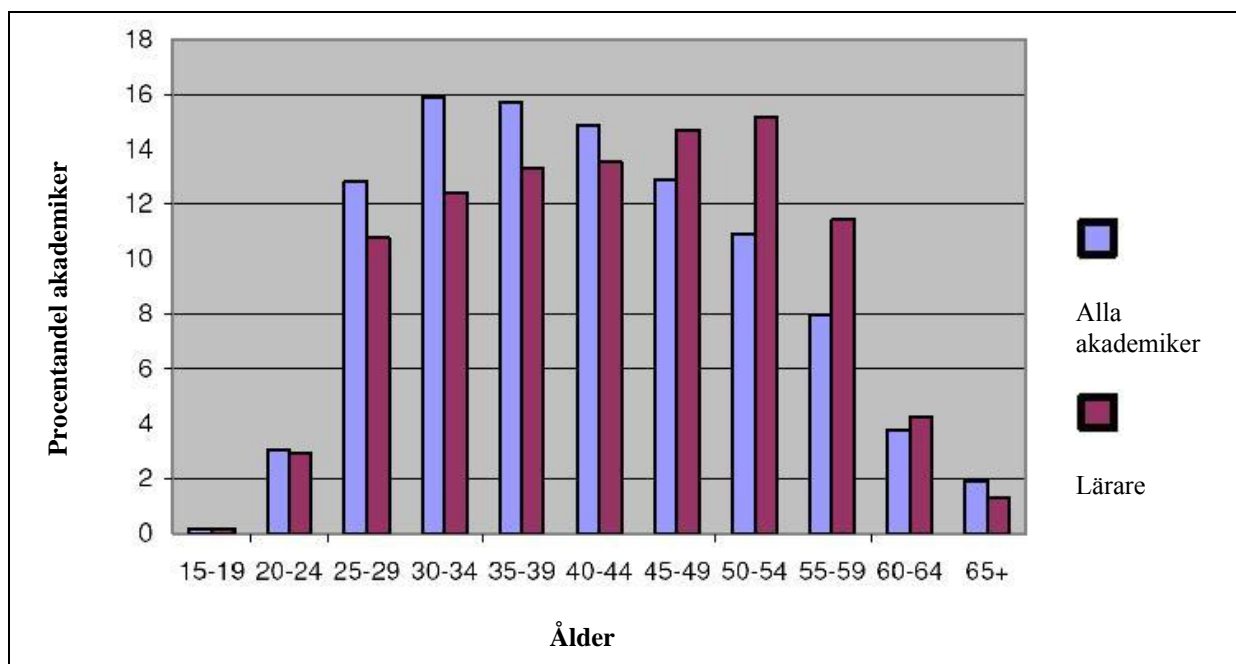
Av en jämförande studie av läraryrket och andra yrken inom den offentliga eller den privata sektorn för motsvarande kvalifikationsnivå¹⁸ framgick det att lärare som får högre lön i förhållande till andra yrken stannar med större sannolikhet kvar i yrket. Av brittisk forskning har det framkommit att lärarlönerna i förhållande till andra yrken som är öppna för utexaminerade lärare anses vara viktiga för att avgöra om man väljer att arbeta och stanna kvar inom det yrket.

Ålder

Till skillnad från andra akademikeryrken finns det inom lärarkåren en stor andel äldre arbetstagare (se tabell 5). Andelen lärare i åldern 45–64 överstiger 40 % i många länder, medan upp till 30 % av lärarkåren i somliga länder är i åldern 50-64 år¹⁹. Detta påverkar tydligt lärarnas behov av fortbildning eller omskolning.

Om man ska kunna värva de bästa kandidaterna och övertyga verksamma inom andra kvalificerade yrken att byta till läraryrket måste detta yrke bli attraktivt. Till skillnad mot vad som på senare tid hänt i många medlemsstater kommer man i framtiden att i allt större grad behöva övertala erfarna lärare att stanna kvar istället för att gå i tidig pension, och därför kan dessa lärare behöva ytterligare stöd och yrkesutveckling.

Tabell 5: Åldersstruktur inom alla akademikeryrken och inom lärarkåren (2005)²⁰

Det är alltså allmänt sett nödvändigt att värva och behålla ett tillräckligt antal välutbildade och motiverade män och kvinnor inom lärarkåren, särskilt för att ersätta de åldersgrupper som minskar.

¹⁸ Dolton, P. J. och Van der Klaauw, W. "Leaving teaching in the UK – a duration analysis", i: *Economic Journal* 105 (429), s. 431-444, 1995.

¹⁹ Undersökningen *Mobility of Teachers and Trainers* ("Rörlighet för lärare och utbildare"), Generaldirektoratet för utbildning och kultur, 2006.

²⁰ Idem.

2 EN RAM FÖR INSATSER

2.1 Aktuellt EU-stöd till lärarutbildning

Medlemsstaterna har ansvaret för organisationen av och innehållet i sina utbildningssystem. Europeiska unionens uppgift är att stödja dem.

På europeisk nivå har projekt för att främja utvecklingen av lärarnas färdigheter fått stöd genom Comenius och Erasmus, som ingått i Sokratesprogrammet, samt genom Leonardo da Vinci-programmet. I det nya programmet för livslångt lärande (2007-2013) kommer man att utöka stödet till rörlighet för lärare och till samarbetsprojekt mellan lärarutbildningsanstalter²¹.

Europeiska socialfonden är också ett viktigt sätt att främja moderniseringen av utbildningssystemen, däribland grundutbildningen och fortbildningen för lärare i medlemsstaterna.

2.2 Samarbete med medlemsstaterna

Europeiska kommissionen har ett nära samarbete med medlemsstaterna för att hjälpa dem utveckla och modernisera utbildningspolitiken. Detta sker via arbetsprogrammet ”Utbildning 2010” som ingår i den reviderade Lissabonstrategin och är avsett att underlätta utbytet av information, uppgifter och bästa lösningar genom att man lär av och granskar varandra.

Efter det att rådet hade fastställt att lärarutbildning var en väsentlig fråga inrättade kommissionen 2002 en arbetsgrupp som skulle föreslå hur utbildningen för lärare och utbildare kunde förbättras. I gruppen ingick företrädare från de 31 länder som deltar i arbetsprogrammet Utbildning 2010²².

I arbetet mellan kommissionen och de nationella experterna framgick det tydligt att man var överväldigande enig om vad som måste förändras. I samarbete med experter som utsetts av medlemsstaterna fastställdes de gemensamma europeiska principerna för lärarkompetens och kvalifikationer²³, som testades 2005 vid en europeisk konferens för högre beslutsfattare, experter inom lärarutbildning och viktiga aktörer. Många länder har redan börjat använda de gemensamma europeiska principerna i sitt arbete kring policyn för lärarutbildningen.

Kommissionen och medlemsstaterna har via gruppen för lärare och utbildare arbetat vidare med frågan hur man ska möta de fastställda utmaningarna. Gruppen består av experter som utsetts av de 18 medlemsstater som är särskilt angelägna om att utveckla sin policy för lärarutbildning. Gruppen har anordnat en rad aktiviteter där man lär av varandra inom ämnen som berör alla, inbegripet system för fortbildning, skolan som lärmiljö för lärarna, skolläring, förberedelse av lärarna för kulturell mångfald i klassrummet samt partnerskap mellan skolor och företag. Medlemsstaterna anser att man kan lära mycket av detta slags arbete.

²¹ Beslut 1720/ 2006/ EG

²² Arbetsgruppen för förbättring av utbildningen för lärare och utbildare, lägesrapporterna för 2003 och 2004: http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/objectives_en.html#training

²³ http://ec.europa.eu/education/policies/2010/testingconf_en.html

2.3 Gemensamma principer

Allmänt sett står lärarna inför samma utmaningar i hela Europeiska unionen. Det betyder att man kan få till stånd en gemensam analys av frågorna och en gemensam syn på de färdigheter som lärarna behöver.

De gemensamma europeiska principerna för lärarkompetens och kvalifikationer som nämns ovan fastställdes med ledning av erfarenheterna hos lärare och utbildare i hela Europa och godkändes av berörda instanser. I dem beskrivs en syn på det europeiska läraryrket som kännetecknas av följande:

- Det är ett yrke med **goda kvalifikationer**: alla lärare är utexaminerade från högre utbildningsanstalter (och de som arbetar inom grundläggande yrkesutbildning är högt kvalificerade på sitt yrkesområde samt har en lämplig pedagogisk kvalifikation). Alla lärare har fördjupade ämneskunskaper, goda kunskaper i undervisningsmetodik, färdigheter och kunnande för att leda och stödja inlärare samt insikt i utbildningens sociala och kulturella dimension.
- Det är ett yrke med **livslångt lärande**: lärarna får stöd för att fortsätta att utvecklas under hela yrkesbanan. De och deras arbetsgivare inser vikten av att skaffa sig nya kunskaper; de kan tänka i nya banor och använda verkligheten runt omkring för att berika sitt arbete.
- Det är ett **rörligt** yrke: rörligheten är ett väsentligt inslag i programmen för grundläggande lärarutbildning och fortbildning. Lärarna uppmanas till att arbeta eller studera i andra länder i Europa för att utvecklas i yrket.
- Det är ett yrke som bygger på **partnerskap**: lärarutbildningsanstalterna organiserar arbetet i partnerskap med skolor, den lokala arbetsmarknaden, tillhandahållare av utbildning på arbetsplatsen och andra aktörer.

I enlighet med dessa principer och i ljuset av analysen som beskrivits ovan anser kommissionen att följande policy skulle kunna genomföras för att förbättra kvaliteten på lärarutbildningen i Europeiska unionen.

2.3.1 Livslångt lärande

Lärarna kan inte få de kunskaper och färdigheter de behöver för ett helt livs undervisning genom sin grundläggande utbildning. Varje lärares utbildning och utveckling i yrket måste ses som en livslång uppgift och struktureras och berikas i enlighet med detta.

Tillhandahållandet av lärarutbildning och fortbildning blir mer effektivt om det samordnas som ett helhetssystem på nationell nivå med adekvata medel. Det idealiska vore att ha en rad sammanhängande kurser som omfattar grundläggande lärarutbildning, introduktion i yrket och en utveckling under hela verksamhetstiden som inbegriper formellt, informellt och icke-formellt lärande. Detta skulle innebära att alla lärare

- deltar i en effektiv introduktionskurs under sina första tre år i tjänsten eller i yrket,

- under hela sin yrkesverksamhet har tillgång till strukturerad handledning från erfarna lärare eller andra relevanta yrkesverksamma,
- regelbundet deltar i diskussioner om sina fortbildnings- och utvecklingsbehov, mot bakgrund av den bredare utvecklingsplanen för deras utbildningsanstalt.

Dessutom anser kommissionen att följande skulle gagna alla lärare:

- Att de får uppmuntran och stöd under hela yrkesbanan för att vidga och utveckla sina kunskaper och färdigheter på formell, informell och icke-formell väg och få erkännande för sitt relevanta formella och informella lärande.
- Att de har tillgång till andra möjligheter till utveckling i yrket, exempelvis utbyten och praktik (bland annat de som bekostas ut programmet för livslångt lärande).
- Att de har möjligheter och tid att läsa till ytterligare kvalifikationer och delta i studier och forskning på högre utbildningsnivå.
- Att mer görs för att främja kreativa partnerskap mellan de utbildningsanstalter där lärarna arbetar, arbetsmarknaden, högskolor, forskningsinstitut samt andra instanser för att stödja fortbildning av hög kvalitet och effektiv praktik, samt för att utveckla innovationsnätverk på lokal och regional nivå.

2.3.2 *Nödvändiga färdigheter*

Lärarna har en väsentlig uppgift när det gäller att förbereda eleverna inför deras roll i samhället och arbetslivet. På varje etapp under sin yrkesbana måste lärarna ha, eller kunna skaffa sig, hela bredden av ämneskunskaper, attityder och pedagogiska färdigheter för att kunna hjälpa ungdomarna förverkliga sina möjligheter. I synnerhet behöver de färdigheter för att

- kartlägga varje enskild elevs särskilda behov och möta dem genom en bred skala undervisningsstrategier,
- stödja ungdomarnas utveckling till helt självständiga inlärare under hela livet,
- hjälpa unga människor att skaffa sig de färdigheter som anges i den gemensamma europeiska ramen för nyckelkompetenser²⁴,
- arbeta i en mångkulturell miljö (inbegripet att få insikt i värdet av mångfald och respekt för skillnader), samt
- föra ett nära samarbete med kolleger, föräldrar och närsamhället.

Med tanke på att det ställs allt högre krav på skolledare och de svårigheter som det ibland finns att tillsätta ledningstjänster vore det också en fördel om lärarna fick lämpligt tillfälle att förvärva, utveckla och använda ledarskapsfärdigheter.

²⁴ Se Europaparlamentets och rådets rekommendation 2006/962/EG.

2.3.3 *Reflektion kring praxis och forskning*

Lärarna hjälper unga människor att ta ansvar för planeringen av den egna inlärningsgången under hela livet. Därför bör de också kunna ta ansvar för sitt eget lärande. Som i andra yrken har lärarna skyldighet att utveckla ny kunskap om utbildning. När det gäller självständigt livslångt lärande innebär yrkesutvecklingen att lärarna

- ständigt på ett systematiskt sätt reflekterar över sitt praktiska arbete,
- bedriver klassrumsbaserad forskning,
- tar med resultaten från klassrumsbaserad och akademisk forskning i sin undervisning,
- bedömer hur pass effektiva deras undervisningsstrategier är och anpassar dem därefter, samt
- bedömer sina egna fortbildningsbehov.

Därför bör man införa de incitament, resurser och stödsystem som krävs för detta.

2.3.4 *Kvalifikationer*

Med tanke på de många olika krav som ställs på lärare, omfattningen av kunskaper och färdigheter som de förväntas behärska och behovet av tillräcklig praktisk erfarenhet av verklig klassrumsundervisning som del av deras grundutbildning, är det inte förvånansvärt att den grundläggande lärarutbildningen är krävande. I 18 medlemsstater är den grundläggande utbildningen för gymnasielärare minst fem år och avslutas med en universitetsexamen (ISCED 5A). För högstadielärare kräver 12 medlemsstater en grundläggande utbildning på universitetsnivå med en längd på minst fem år²⁵.

Man bör överväga att införa en lärarkvalifikation på högre nivå, vilket redan finns i vissa länder.

2.3.5 *Lärarutbildning inom högre utbildning*

För att säkerställa att det finns lämplig kapacitet inom högre utbildning för att tillhandahålla lärarutbildning i den omfattning och av den kvalitet som är nödvändiga, och för att främja en professionalisering av undervisningen bör det finnas lärarutbildningar på master- och doktorandnivå (förutom kandidatnivån).

Man måste stärka kopplingarna mellan lärarutbildare, undervisande lärare, arbetsmarknaden och andra instanser. Högskolorna har en viktig uppgift när det gäller att utveckla effektiva partnerskap med skolor och andra aktörer för att se till att de lärarutbildningar de tillhandahåller bygger på solida uppgifter och god klassrumspraxis.

²⁵ Eurydice: *Key Data on Education in Europe, 2005*

De personer som har i uppgift att utbilda lärare (och utbilda lärarutbildare) bör ha praktisk erfarenhet av klassrumsundervisning och en mycket hög nivå på de färdigheter, attityder och kunskaper som krävs av lärare.

2.3.6 *Att undervisa i samhället*

Lärare fungerar som förebilder. Det är viktigt för elevernas resultat att yrket till fullo återspeglar mångfalden i det samhälle där det bedrivs (till exempel vad gäller kultur, modersmål, förmågor och hinder). Medlemsstaterna skulle kunna vidta åtgärder för att se till att lärarkårens sammansättning till fullo återspeglar mångfalden i samhället, och i synnerhet undanröja hinder mot jämvikten på alla nivåer vad gäller kultur och kön.

3 KOMMISSIONENS BIDRAG

För att stödja medlemsstaternas reformer av lärarutbildningen föreslår kommissionen att den ska göra följande:

- (1) Ser till att det nya programmet för livslångt lärande och Europeiska socialfonden stöder medlemsstaternas insatser för att förbättra det sätt på vilket lärarutbildningen bedrivs och vad den innehåller, och främjar rörlighet för lärare och lärarpraktikanter.
- (2) Utarbetar indikatorer som på ett bättre sätt återspeglar det som reformerna av lärarutbildningen och lärarekryteringen gäller, och rapporterar om framstegen i kvaliteten på lärarutbildningen i de rapporter som läggs fram vartannat år inom ramen för programmet Utbildning 2010.
- (3) Bidrar till att ny kunskap inom undervisning och lärarutbildning växer fram och sprids, och hjälper medlemsstaterna att använda den kunskapen på ett effektivt sätt, via programmet för livslångt lärande och ramprogrammet för forskning.
- (4) Stöder utarbetandet av sådana initiativ som främjar den europeiska dimensionen i lärarutbildningen och lärarnas rörlighet.
- (5) Granskar framstegen och lägger fram ytterligare förslag.

4 SLUTSATSER

I detta meddelande fastställs kvaliteten på undervisning och lärarutbildning som ett väsentligt inslag för att säkerställa utbildningens kvalitet och förbättra unga människors utbildningsresultat. Meddelandet innehåller en rad åtgärder som nu skulle kunna vidtas på detta område och visar på hur kommissionen kan stödja det arbetet.

Tillsammans skulle dessa förslag bidra till att tillhandahållandet av lärarutbildning och yrkesutveckling för lärare blir samordnat, konsekvent och med lämpliga resurser; att alla lärare har de kunskaper, attityder och pedagogiska färdigheter som de behöver för att vara effektiva; att professionaliseringen av läraryrket stöds, att det finns en kultur av reflektion över det praktiska arbetet och forskning bland lärare, och att yrkets status och erkännande främjas.

På så sätt kommer dessa förslag att bidra till att förbättra utbildningen för alla och hjälpa medlemsstaterna uppnå Lissabonmålen för social sammanhållning, ekonomisk konkurrenskraft och tillväxt.

Kommissionen kommer att söka driva dessa förslag inom ramen för programmet Utbildning 2010 i samarbetet med medlemsstaternas expertgrupp för lärare och utbildare. Detta arbete kommer att stödjas genom de konferenser som kommer att hållas inom den närmaste framtiden inom ramen för rådets portugisiska ordförandeskap.

Kommissionen ber Europaparlamentet och rådet att lämna in synpunkter på de frågor som tas upp i detta meddelande.